

Organisaties tobben met de banken

Meebetalen aan witwasonderzoek stuit op ongemak

Door: Redactie DDB

12-01-2023

Goede Doelen Analyse

Nieuwe toeslag treft naast bedrijven ook stichtingen, verenigingen en leeglopende kerken.

Opeens was hij er: de toeslag voor de kosten die banken maken voor de controle op witwassen en terrorismefinanciering in de vorm van een maandelijks bedrag van enkele euro's. Dat loopt in de papieren. Banken zijn jaarlijks meer dan € 700 mln kwijt zijn aan witwascontroles. Het is een hele industrie geworden met circa 13.000 medewerkers.

De toeslag levert de banken jaarlijks tientallen miljoenen euro's op. Volgens ruwe schattingen gaat er jaarlijks €13 mrd aan zwart geld om in Nederland. De banken verwachten dat er jaarlijks een paar honderd miljoen euro kan worden opgespoord. Dat een deel van de kosten wordt neergelegd bij bedrijven en organisaties stuit op onbegrip. 'Bizar en belachelijk', aldus een woordvoerder van VNO-NCW en MKB Nederland onlangs tegenover de NOS.

Kerken

Ook Kerkgenootschappen, die voor een belangrijk deel bestaan van vrijwillige bijdragen, hebben problemen met de nieuwe toeslag. Bij sommige banken moeten ze zelfs meer betalen dan stichtingen. Intussen zet de ontkerkelijking in Nederland door. Bijna zes op de tien Nederlanders van 15 jaar en ouder (58%) rekende zich vorig jaar niet tot een religie of een levensbeschouwelijke groepering behorend. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) was dit een jaar eerder 55% (en in 2010 nog 45%).

Nederland telde in 2022 voor het eerst meer niet-gelovigen dan gelovigen. Vooral het aantal katholieken, de grootste religieuze stroming in Nederland, is afgenomen. Vorig jaar was 18% van de Nederlanders lid van de rooms-katholieke kerk. In 2010 was dat nog 27%. Onder protestanten nam het aantal gelovigen minder hard af. Vorig jaar zei 14% van de Nederlanders het protestantisme te volgen. In 2010 was dat 18%.

Duurzame banken

Niet alleen de nieuwe toeslag baart kerken, stichtingen en verenigingen zorgen. *Vrij Nederland* maakte eind vorig jaar een rondgang langs ruim vijfhonderd goede doelen. Daaruit bleek dat de meeste organisaties zaken doen met banken die volgens de Eerlijke Bank Wijzer onder de maat scoren. De EBW laat externe onderzoeksbureaus uitzoeken wat banken hebben vastgelegd in hun beleid over investeringen en hoe het daarbij toegaat in de praktijk.

Amnesty International en andere goede doelen zijn initiatiefnemers van de EBW. Dit samenwerkingsverband vergelijkt systematisch het duurzaamheidsbeleid en de investeringspraktijk van banken, verzekeraars en pensioenfondsen die actief zijn in Nederland. Door de resultaten van hun onderzoek bekend te maken, kunnen burgers, beleidsmakers en media zien welke financiële instellingen het goed doen en welke werk moeten maken van verduurzaming.

Thema's

Banken worden beoordeeld op vijftien thema's waaronder klimaatverandering, respect voor mens, dier en milieu, belastingen, corruptie en transparantie, mijnbouw, olie en gas alsook wapens. De meeste organisatie met het keurmerk 'erkend goed doel' doen zaken met banken die onder de maat scoren. Van organisaties die zeggen waarde te hechten aan maatschappelijk verantwoord ondernemen en kritisch omgaan met leveranciers zou je anders verwachten.

Bij de banken is het beeld gemengd. De meeste grote goede doelen zitten bij ING, de meeste kleine bij Rabobank. Kleinere banken – SNS en Triodos – doen het, anders dan de grootbanken, goed in de EBW. Bij SNS Bank en Triodos Bank bankiert 14% van de erkende goede doelen. Banken als het Britse Barclays, onlinebank Bunq, Deutsche Bank en Van Lanschot worden door minder dan 1% genoemd als huisbank.

Criteria

Vrij Nederland vroeg 57 organisaties hoe ze hun bank kozen. Uit de antwoorden kwamen drie criteria naar voren: financiële (hoge rente, lage kosten), pragmatische (breed dienstenpakket, overstappen lastig) en ideologische (passend bij de maatschappelijke doelstelling). Twee vragen blijven actueel en relevant. Past het beleid van de bank bij het streven naar een betere wereld? Kunnen we de bankkeuze helder uitleggen aan onze donateurs?

Intussen worstelen grootbanken met hun witwas dossiers. ING en ABN Amro troffen al recordschikkingen met het Openbaar Ministerie. Oud-bestuurders van deze banken hangt strafvervolgning boven het hoofd. Het OM maakte afgelopen maand bekend dat het een strafrechtelijk onderzoek is gestart bij Rabobank. Deze grootbank ziet zich geconfronteerd met de dreiging van miljoenenboetes en bestuurders in het verdachtenbankje. Wat je noemt een zwaard van Damocles.